

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία Β΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:
Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Ενότητα 12: Τα φαινόμενα απατούν

Τίτλος:
«Όποιος τιμωρείται, σώζεται;»

ΚΟΣΜΑΣ ΤΟΥΛΟΥΜΗΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σεναρία και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας,

Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ : 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Όποιος τιμωρείται, σώζεται;

Δημιουργός

Κοσμάς Τουλούμης

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

(Προτεινόμενη) Τάξη

Β΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Μάιος 2014

Διδακτική/ θεματική ενότητα

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα, Β΄ Γυμνασίου, Ενότητα 12: Τα φαινόμενα απατούν

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

—

Χρονική διάρκεια

7 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: Εφαρμογή padlet.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Οι μαθητές και ο καθηγητής εκτός από την κατοχή βασικών δεξιοτήτων χρήσης και αξιοποίησης των ΤΠΕ, πρέπει να έχουν ασχοληθεί με τις ιστοεξερευνήσεις, την

πλοήγηση στην [Πύλη του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας](#), αλλά και με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων, όπως τα [ιστολόγια](#), το [Padlet](#) και [οι ψηφιακοί εννοιολογικοί χάρτες](#). Θα ήταν καλό να προϋπήρχε ιστολόγιο της τάξης ή του μαθήματος, αλλιώς θα πρέπει να προβλεφθούν διδακτικές ώρες για τη δημιουργία του. Εξίσου σημαντική είναι η εξοικείωση με τη συγκρότηση ομάδων και την ομαδική διδασκαλία γενικότερα. Η γνώση του διδάσκοντα για τις βασικές αρχές της [Μάθησης μέσω Σχεδιασμού \(Learning by Design\)](#) είναι καθοριστική για την πιστή εφαρμογή του σεναρίου.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο αποτελεί πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι μαθητές ενσκήπτουν σε ένα πανανθρώπινο και διαχρονικό ηθικό θέμα που απασχολούσε και απασχολεί όλες τις γενεές των ανθρώπων. Με αφορμή το ζήτημα της «αμαρτίας» και της «τιμωρίας» μελετούν το αν η υποβολή σε τιμωρία εξασφαλίζει την «ίαση» του «αμαρτωλού», αλλά και αν η καρτερία και η ανοχή απέναντι στις δυσκολίες οδηγούν σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο ζωής. Το εκκλησιαστικό κείμενο του Ιωάννου Χρυσοστόμου και η επιχειρηματολογία του προσφέρουν το έναυσμα για αναζήτηση, αλλά και, τελικά, την κατάθεση των απόψεων των ίδιων των μαθητών. Οι τελευταίοι, αφού πρώτα αντιληφθούν τη μορφή και τη σημασία του συγκεκριμένου κειμενικού είδους (ρητορικός λόγος – κήρυγμα) και εντοπίσουν τη διαχρονική σημασία λέξεων της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, διερευνούν, σε ομάδες, την αντιθετική σύνδεση των εννοιών αμαρτία – τιμωρία, αρρώστια – φάρμακο όχι μόνο κατά την εποχή του συγγραφέα αλλά και στην αρχαία

και σύγχρονη εποχή. Η εικονογράφηση του σχολικού εγχειριδίου, όπου παρατίθενται οι μυθολογικές, γνωστές τιμωρίες αρχαίων «τιμωρημένων» του Κάτω Κόσμου και το διαδίκτυο, το οποίο χρησιμοποιείται ως περιβάλλον αναζήτησης πληροφοριών, βοηθούν προς αυτήν την κατεύθυνση. Ο τελικός στόχος είναι οι μαθητές, αξιοποιώντας και το λεξιλόγιο της ενότητας, να συγκεντρώσουν στοιχεία για έναν αγώνα διαδικτυακής ή τυπικής επιχειρηματολογίας όπου, απαντώντας και στην ερώτηση του τίτλου του σεναρίου, θα συζητήσουν την κυρίαρχη αντίθεση ανάμεσα στην αμαρτία και την τιμωρία, η οποία αναδεικνύεται στο κείμενο της ενότητας.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Το θέμα του κειμένου της [Ενότητας 12](#), η αναγκαιότητα, δηλαδή της τιμωρίας και ο συσχετισμός της με το φάρμακο που δίνεται σε έναν άρρωστο προκειμένου αυτός να ιαθεί, σε αντίθεση με τη φαινομενική ευτυχία που απολαμβάνει αυτός που παραμένει ατιμώρητος, καθώς παραμένει, τελικά, ανίατος, μπορεί να κινητοποιήσει το ενδιαφέρον των μαθητών. Πολλές φορές, άλλωστε, το φάσμα της τιμωρίας επικρέμαται πάνω από τα κεφάλια των νεαρών μελών μιας κοινωνίας τόσο στο οικογενειακό, όσο και στο σχολικό περιβάλλον. Μπορούν έτσι οι μαθητές να ανακαλέσουν τα βιώματά τους και να καταθέσουν τις απόψεις τους για να προσεγγίσουν το όλο ζήτημα.

Οι ποικίλες διαστάσεις του ζητήματος βοηθούν, επίσης, σε μια ολιστική διερεύνησή του. Το κείμενο του Ιωάννου Χρυσοστόμου προσφέρει τη θεολογική εκδοχή του, αφού συνάπτει την τιμωρία με την αμαρτία. Η εικονογράφηση, όμως, της ενότητας, με την αναφορά στα μαρτύρια των «κολασμένων» του αρχαίου Άδη, οδηγεί στην ευρύτερη διερεύνησή του. Η ενασχόληση αρχαίων και σύγχρονων φιλοσόφων με την τιμωρία, από τον Πλάτωνα ([Πρωταγόρας](#)) μέχρι τον Μισέλ Φουκώ (Φουκώ 1989), αλλά και η ψυχολογική, παιδαγωγική και νομική διάστασή της (Καργάκος 1985, Herbert 1998, Spradlin 2002) εξασφαλίζουν τη δυνατότητα προσέγγισης του

όλου θέματος μέσα από διαφορετικές οπτικές γωνίες. Η στόχευση όλου του σεναρίου προς έναν αγώνα επιχειρηματολογίας για το αν η τιμωρία κάνει καλό στον τιμωρούμενο, ενισχύει την ήδη υπάρχουσα βιωματική διάσταση του θέματος. Οι ΤΠΕ μπορεί να αποτελέσουν όχι μόνο πηγή και περιβάλλον εργασίας των μαθητών, αλλά και δυναμικό μέσο, για να καταθέσουν τις απόψεις τους και να αναστοχαστούν πάνω σε αυτές.

Παιδαγωγικά ακολουθείται η [μάθηση μέσω «Σχεδιασμού» \(Learning by Design\)](#) η οποία σε συνδυασμό με τους πολυγραμματισμούς αξιοποιεί τις ΤΠΕ στην κατεύθυνση της δημιουργίας μαθητών, παραγωγών της γνώσης που λειτουργούν με βάση τις ταυτότητές τους (Cope & Kalantzis 2000, Kalantzis & Cope 2008, Kress & van Leeuwen 2001).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Οι μαθητές/ μαθήτριες επιδιώκεται:

- Γνωρίσουν τη θεολογική σκέψη του 4^{ου} αι. μ. Χ. σε σχέση με την αμαρτία και την τιμωρία της και να τη συγκρίνουν με σημερινές ανάλογες αντιλήψεις.
- Διατυπώσουν αντιλήψεις και να διαμορφώσουν στάσεις σχετικά με την έννοια του ηθικού παραπτώματος από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.
- Στοχαστούν σχετικά με τη διαχρονική χρήση της τιμωρίας ως μέσο αντιμετώπισης της ανθρώπινης παραβατικότητας.
- Αντιληφθούν τις αρχές που διαμορφώνουν τον κώδικα αξιών κάθε εποχής και αν και πώς μεταβάλλεται αυτός ο κώδικας ιστορικά.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Οι μαθητές / μαθήτριες επιδιώκεται:

- Αντιμετωπίζουν τα κείμενα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας ως αποτέλεσμα του ευρύτερου πολιτισμικού και κοινωνικού τους πλαισίου.

- Γνωρίσουν τη μορφή, τη δομή και το περιεχόμενο ενός κειμένου εκκλησιαστικής ρητορικής .
- Εντοπίσουν λέξεις και φράσεις της αρχαίας ελληνικής που χρησιμοποιούνται ακόμα και σήμερα και να τις αξιοποιήσουν στο δικό τους λόγο.

Γραμματισμοί

Οι μαθητές αναμένεται να:

- Ασκηθούν να προσεγγίζουν αρχαία ελληνικά κείμενα και ως κειμενικά είδη σε σχέση με τον πομπό, τον δέκτη και το επικοινωνιακό τους πλαίσιο.
- Εξοικειωθούν με τη χρήση των ΤΠΕ ως μέσων πρακτικής γραμματισμού, αλλά και διερευνητικών περιβαλλόντων από όπου θα αντλούν υλικό, για να δημιουργήσουν το δικό τους έργο.
- Φέρουν σε πέρας αποστολές που θα τους ανατεθούν, συνεργαζόμενοι σε ομαδικό πλαίσιο με τους συμμαθητές τους.
- Εντοπίζουν τα επιχειρήματα που αναπτύσσονται σε ένα κείμενο.
- Επιχειρηματολογούν σε σχέση με κάποιο θέμα, αφού πρώτα εντοπίζουν, κρίνουν και αποδομούν ανάλογες πηγές, έτσι ώστε να διατυπώσουν τις δικές τους απόψεις.

Διδακτικές πρακτικές

Με τις διδακτικές πρακτικές του συγκεκριμένου σεναρίου, σε σχέση και με τους στόχους του, αναμένεται οι μαθητές να:

- αναπτύξουν δεξιότητες συνεργατικής μάθησης, αφού εργάζονται σε ομάδες και οδηγούνται σε αποτελέσματα που προκύπτουν μέσα από αυτές.
- αυτενεργήσουν μέσα σε κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια, καθώς αποτελούν ενεργά μέλη ομάδων που επιτελούν συγκεκριμένο έργο.
- ασκηθούν στην κριτική αξιοποίηση ψηφιακών περιβαλλόντων και πηγών, αλλά και μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Μετά την ανάγνωση και μια πρώτη νοηματική προσέγγιση του κειμένου της [Ενότητας 12](#) και αφού οι μαθητές κληθούν να δικαιολογήσουν τον τίτλο «Τα φαινόμενα απατούν» επικεντρωνόμαστε στην ερμηνεία της εικονογράφησης της ενότητας. Η τιμωρία των μυθικών [Σίσυφου](#), [Τάνταλου](#) και [Ιξίωνα](#) στον Άδη μπορεί να φέρει τους μαθητές σε κατάσταση προβληματισμού, ώστε να τεθεί η ερώτηση που θα αποτελέσει, τελικά, την αφετηρία όλου του σεναρίου. Η ερώτηση αυτή μπορεί να τεθεί είτε προφορικά είτε στο ιστολόγιο του μαθήματος, αν υπάρχει:

«Μπορεί η τιμωρία, σήμερα, να αποτελέσει μέσο για τη βελτίωση και τον τελικό σωφρονισμό των ανθρώπων; Ξεκινώντας από τις απόψεις του Ιωάννη του Χρυσόστομου, οι οποίες κατατίθενται στο απόσπασμα του βιβλίου σας και λαμβάνοντας υπόψη το ρόλο της τιμωρίας στην αρχαία ελληνική μυθολογία, αναζητήστε τις πηγές σας και οργανώστε την επιχειρηματολογία σας, για να απαντήσετε στην παραπάνω ερώτηση.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το παρόν σενάριο συνδέεται με τους στόχους του Σχεδίου Προγράμματος Διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας που περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα Σπουδών για το Γυμνάσιο σε σχέση με την επιδίωξη οι μαθητές να «μπορούν να αναπτύξουν την αναγνωστική τους ικανότητα με ταυτόχρονη καλλιέργεια της κριτικής τους σκέψης» ([Πρόγραμμα Σπουδών Αρχαίων Ελληνικών 2011](#): 102-103). Συνδέεται, επίσης με τους επιμέρους διδακτικούς στόχους της 8^{ης} Ενότητας του σχολικού εγχειριδίου της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας ([βιβλίο Εκπαιδευτικού](#): 83). Με τη διδασκαλία αυτού του αποσπάσματος αναμένεται οι μαθητές:

- να έρθουν σε επαφή με ένα εκκλησιαστικό κείμενο που συνδέει με απλό τρόπο την αμαρτία με την αρρώστια και την τιμωρία με τη θεραπεία
- να παρατηρήσουν τον λιτό και εύληπτο λόγο του Χρυσόστομου και να εξετάσουν αν αυτό το κείμενο είναι πειστικό και γιατί,

- να εντοπίσουν στοιχεία ρητορικής τεχνικής (π.χ. ερωτήσεις, αντιθετική σύνδεση) στο κείμενο και να το συγκρίνουν με ανάλογα κείμενα της κλασικής αρχαιότητας

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Από τη στιγμή που επιλέγεται η [μάθηση μέσω «Σχεδιασμού» \(Learning by Design\)](#) (Cope & Kalantzis 2000, Kalantzis & Cope 2008, Kress & van Leeuwen 2001) ως παιδαγωγικό πλαίσιο σύνταξης και εφαρμογής του σεναρίου, η προστιθέμενη αξία της χρήσης των ΤΠΕ είναι ουσιαστική, καθώς οι μαθητές παράγουν το δικό τους ψηφιακό προϊόν, το οποίο μπορεί να μοιραστούν με τους συμμαθητές τους και την ευρύτερη κοινότητα μέσω ενός ιστολογίου. Το διαδίκτυο δεν χρησιμοποιείται απλά ως περιβάλλον μάθησης, αλλά ως εργαλείο ψηφιακής διερεύνησης, κριτικής χρήσης ψηφιακών πηγών και «παραγωγής» νέου ψηφιακού έργου.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα. Β΄ Γυμνασίου: [Βιβλίο Μαθητή](#).

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα. Β΄ Γυμνασίου: [Βιβλίο Εκπαιδευτικού](#).

Νεοελληνική Γλώσσα. Β Γυμνασίου: [Βιβλίο Μαθητή](#).

Νεοελληνική Γλώσσα. Β΄ Γυμνασίου: [Βιβλίο Μαθητή](#).

Φιλοσοφικός Λόγος. Γ΄ Γενικού Λυκείου. Θεωρητική Κατεύθυνση: [Βιβλίο Μαθητή](#).

Ιστοσελίδες

[Ανθολόγιο Αττικής Πεζογραφίας](#) [πηγή : Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα. Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία].

[Text2mindmap](#) [Δημιουργία εννοιολογικών χαρτών].

[Padlet](#) [On-line διαμοίραση και οργάνωση υλικού].

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

Μετά από την ερώτηση που τέθηκε στους μαθητές αρχίζει η διερεύνησή της.

Αρχίζουμε να συζητούμε με τους μαθητές ότι στόχος μας είναι να συνειδητοποιήσουν

ότι τα αρχαία ελληνικά κείμενα έχουν περιεχόμενο το οποίο μας ενδιαφέρει. Τα προσεγγίζουμε όχι μόνο, για να τα αναλύσουμε γραμματικά και συντακτικά, αλλά για να τα κατανοήσουμε. Όσο αυτονόητο και αν φαίνεται αυτό, χρειάζεται να το υπενθυμίζουμε, όπως αποδεικνύει η καθημερινότητα της διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών στο σχολείο. Το σενάριο μπορεί να ολοκληρωθεί σε τρεις φάσεις:

Κατά την πρώτη φάση της διδακτικής πορείας του σεναρίου, η οποία διαρκεί δύο διδακτικές ώρες πηγαίνουμε στο εργαστήριο πληροφορικής και οργανώνουμε τις ομάδες των μαθητών. Θα πρέπει να ασχοληθούν με [δύο φύλλα εργασίας](#) τα οποία θα τους βοηθήσουν να προσεγγίσουν το ερώτημά μας. Ο αριθμός των ομάδων και των μελών τους θα προκύψει από το δυναμικό της κάθε τάξης. Είναι προφανές ότι, αφού μιλάμε για δυο φύλλα εργασίας, είναι πολύ πιθανό περισσότερες από μία ομάδες να ασχοληθούν με το ίδιο φύλλο εργασίας.

Τα δυο φύλλα εργασίας περιλαμβάνουν από μία αποστολή η οποία εκπληρώνεται φέρνοντας εις πέρας συγκεκριμένους στόχους. Η αυτοοργάνωση των μαθητών, όσον αφορά στους επιμέρους ρόλους που θα επωμιστούν εντός της ομάδας τους είναι ένα ζητούμενο. Αν, όμως, δεν μπορεί να επιτευχθεί, η παρέμβαση του διδάσκοντος με συμβουλευτική μορφή είναι, προφανώς, απαραίτητη.

Οι ομάδες που θα ασχοληθούν με το φύλλο εργασίας [των φιλολόγων](#) έχουν ως αποστολή να μελετήσουν το [κείμενο του Ιωάννη του Χρυσοστόμου](#) από φιλολογικής πλευράς. Αξιοποιώντας το σχολικό βιβλίο και το διαδίκτυο θα ετοιμάσουν μια πολυτροπική παρουσίαση με ανάλογο λογισμικό, όπου θα συμπεριλάβουν πληροφορίες για τον συγγραφέα, το είδος του κειμένου, το περιεχόμενο και την επιχειρηματολογία του. Προς την κατεύθυνση αυτή θα χρησιμοποιήσουν και [εννοιολογικούς χάρτες](#). Στην προσέγγιση των επιχειρημάτων του κειμένου θα βοηθηθούν από την αντίστοιχη ενότητα στο μάθημα της [Νεοελληνικής Γλώσσας της Β΄ Γυμνασίου](#).

Οι ομάδες [των μυθολόγων](#) θα μελετήσουν τις περιπτώσεις τιμωρίας των μυθολογικών προσώπων που περιλαμβάνονται στην εικονογράφηση της ενότητας.

Συλλέγουν πληροφορίες για τον [Σίσυφο](#), τον [Τάνταλο](#) και τον [Ιξίωνα](#), αλλά και για τα πάθη τους και υλοποιούν μια παρουσίαση σε ανάλογο λογισμικό, για να μοιραστούν με τους συμμαθητές τους τα ευρήματά τους. Η λέξη «τέλος» που αποτελεί αντικείμενο μελέτης του [λεξιλογικού πίνακα Β1 της ενότητας του σχολικού εγχειριδίου](#) αξιοποιείται, ώστε να αναδειχθεί ο σκοπός των συγκεκριμένων τιμωριών που υφίστανται οι τιμωρημένοι του Άδη.

Κατά τη δεύτερη φάση, η οποία διαρκεί, επίσης, δύο διδακτικές ώρες γίνεται αντιμετάθεση ρόλων. Οι [ομάδες των φιλολόγων](#) μετατρέπονται σε [ομάδες μυθολόγων](#) και το αντίθετο και ασχολούνται με τα αντίστοιχα φύλλα εργασίας. Στο τέλος, συγκρίνουν τα τελικά αποτελέσματα μεταξύ τους και επιλέγουν το καλύτερο. Η φάση αυτή εξασφαλίζει την επαφή όλων των μαθητών και με τα δυο φύλλα εργασίας. Μπορεί, επίσης, να λειτουργήσει ως μια πειραματική αυτοαξιολογική και ετεροαξιολογική, δυναμική διαδικασία, καθώς δεν επιδιώκεται η «διόρθωση» μιας εργασίας, αλλά η διαφορετική ή και όμοια προσέγγισή της. Με αυτόν τον τρόπο αναδεικνύονται τόσο η οπτική γωνία κάθε ομάδας, όσο και η συλλογική ταυτότητα, αλλά και οι επιμέρους ταυτότητες των μαθητών - μελών της.

Η [τρίτη φάση](#) διαρκεί ένα διδακτικό τρίωρο, σχετίζεται με την απάντηση στο αρχικό ερώτημα που έχει τεθεί στους μαθητές και περιλαμβάνει: α) την πρώτη διδακτική ώρα οι μαθητές προσεγγίζουν τις απόψεις του Πλάτωνα για την αρετή. Τους δίνεται [φύλλο εργασίας](#) που παραπέμπει στο [σχολικό εγχειρίδιο της Γ΄ Λυκείου](#) και στο [Ανθολόγιο της Αττικής Πεζογραφίας](#) της Πύλης του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας και θέτει συγκεκριμένα ερωτήματα β) τη δεύτερη ώρα λαμβάνει χώρα συζήτηση στην ολομέλεια, όπου αναλύεται το θέμα της αμαρτίας και της τιμωρίας στις αρχαίες, τις εκκλησιαστικές και τις σύγχρονες διαστάσεις του, β) την τρίτη διδακτική ώρα ακολουθεί η ανάρτηση της απάντησης της κάθε ομάδας στο αρχικό ερώτημα στο ιστολόγιο του μαθήματος ή εναλλακτικά η δημιουργία ενός [ψηφιακού «τοιχίου»](#), όπου οι ομάδες καταθέτουν τις απόψεις τους, ή και τα δυο. Το πλεονέκτημα του ιστολογίου είναι ότι παραμένει ανοιχτό προς έναν ευρύτερο και διαρκή

σχολιασμό του θέματος. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στην όλη διδακτική πορεία, πέρα από το προφανές του συντονισμού της δράσης των ομάδων και της συζήτησης στην ολομέλεια, είναι συμβουλευτικός και ενισχυτικός, ενώ πρέπει να «απορροφά» και όλους τους κραδασμούς που τυχόν θα δημιουργηθούν στο πλαίσιο λειτουργίας των ομάδων. Το σενάριο απαιτεί την ουσιαστική συμμετοχή των μαθητών στην αξιολόγηση. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να αξιολογήσει τη λειτουργία της ομάδας και των μελών της, καθώς και τα αποτελέσματα των εργασιών τους μετά το πέρας τους, μέσω της παρατήρησης κατά τη διάρκεια της δουλειάς των μαθητών στο σχολικό εργαστήριο πληροφορικής. Θα μπορούσε, επίσης, να αξιολογήσει τις απαντήσεις στο αρχικό ερώτημα και το κοινό έργο των μαθητών στο ψηφιακό περιβάλλον του [padlet](#).

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/ Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο εργασίας 1: Οι φιλόλογοι

Αποστολή της ομάδας σας είναι να μελετήσετε το κείμενο του Ιωάννη του Χρυσοστόμου από φιλολογικής πλευράς. Αξιοποιώντας το σχολικό βιβλίο και το διαδίκτυο θα ετοιμάσετε μια πολυτροπική παρουσίαση με ανάλογο λογισμικό, όπου θα συμπεριλάβετε πληροφορίες για τον συγγραφέα, το είδος του κειμένου, το περιεχόμενο και την επιχειρηματολογία του.

Πιο συγκεκριμένα:

- Αναζητήστε στο διαδίκτυο πληροφορίες για τον βίο και το έργο του Ιωάννη του Χρυσοστόμου.
- Όπως επισημαίνεται και στο [σχολικό σας βιβλίο](#), ο Ιωάννης ήταν δεινός εκκλησιαστικός ρήτορας. Τα ρητορικά κείμενα είναι κείμενα επιχειρηματολογίας. Συμβουλευτείτε το βιβλίο της Νεοελληνικής Γλώσσας της τάξης σας για το πώς αξιολογούμε και διατυπώνουμε [επιχειρήματα](#) και την [επιχειρηματολογία](#) γενικά. Χρησιμοποιήστε ένα λογισμικό δημιουργίας εννοιολογικών χαρτών (προτείνεται το [Text2mindmap](#)), για να καταγράψετε το θέμα του κειμένου και τα βασικά επιχειρήματα του συγγραφέα του.
- Διατυπώστε στον εννοιολογικό χάρτη τα επιχειρήματα αυτά τόσο στα αρχαία όσο και στα νέα ελληνικά.
- Ετοιμάστε σε ανάλογο λογισμικό την παρουσίαση με τα ευρήματά σας.

Φύλλο εργασίας 2: Οι μυθολόγοι

Αποστολή της ομάδας σας είναι να μελετήσετε τις περιπτώσεις τιμωρίας των μυθολογικών προσώπων που περιλαμβάνονται στην εικονογράφηση της ενότητας. Συλλέξτε πληροφορίες για τον [Σίσυφο](#), τον [Τάνταλο](#) και τον [Ιξίωνα](#), αλλά και για τα πάθη τους. Ετοιμάστε μια παρουσίαση σε ανάλογο λογισμικό, για να μοιραστείτε με τους συμμαθητές σας τα ευρήματά σας.

Πιο συγκεκριμένα:

- Αναζητήστε στο διαδίκτυο πληροφορίες για τη ζωή και τα πάθη του Σίσυφου, του Τάνταλου και του Ιξίωνα στον Άδη.
- Δημιουργήστε έναν εννοιολογικό χάρτη με ανάλογο λογισμικό (προτείνεται το [Text2mindmap](#)), όπου με κέντρο τη λέξη «τέλος» που υπάρχει στον λεξιλογικό πίνακα στο [τμήμα Β1 της ενότητας του βιβλίου σας](#) να συνδέσετε τα πάθη των μυθολογικών αυτών προσώπων μεταξύ τους. Μπορείτε να αξιοποιήσετε και άλλες λέξεις από τον ίδιο λεξιλογικό πίνακα.
- Ετοιμάστε σε ανάλογο λογισμικό την παρουσίαση με τα ευρήματά σας.

Φύλλο Εργασίας 3: (τρίτη φάση κοινό για όλες τις ομάδες)

Έχει παιδευτική αξία η τιμωρία;

Προτού συζητήσουμε το θέμα της αμαρτίας και της τιμωρίας, θα προετοιμαστείτε μελετώντας ένα αρχαίο κείμενο συγκρίνοντάς το με το κείμενο του Ιωάννη του Χρυσοστόμου. Πρόκειται για ένα απόσπασμα από τον [«Πρωταγόρα»](#) του Πλάτωνα.

- Δείτε το σχετικό κείμενο στο [Βιβλίο Μαθητή](#)
- Βρείτε το σχετικό απόσπασμα στο [Ανθολόγιο Αττικής Πεζογραφίας](#) της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα, επιλέξτε τις σχετικές μεταφράσεις και μελετήστε τις
- Εντοπίστε τις ομοιότητες και τις διαφορές ανάμεσα [στο κείμενο του Πλάτωνα](#) και του [Ιωάννη του Χρυσοστόμου](#) ως προς α) το κειμενικό είδος, β) τον πομπό, το μήνυμα και τον δέκτη και γ) το περιεχόμενο
- Έχοντας κατακτήσει την αρχαία, τη μυθολογική και την εκκλησιαστική εκδοχή για την αξία της τιμωρίας θα επιστρέψετε στην ολομέλεια, για να συζητήσετε το όλο θέμα, να απαντήσετε στο αρχικό ερώτημα του ιστολογίου και να αναρτήσετε τις απαντήσεις μας.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο μπορεί να επεκταθεί σε ένα διαθεματικό σχέδιο εργασίας το οποίο θα συζητά ευρύτερα την έννοια της ποινής και του σωφρονισμού ή ακόμα και της θανατικής ποινής. Μπορεί να εμπλουτιστεί και με άλλα κείμενα της αρχαίας και εκκλησιαστικής γραμματείας, αλλά και να συνομιλήσει με σύγχρονα κείμενα κοινωνικού προβληματισμού.

Θα μπορούσε, επιπρόσθετα, να διοργανωθεί ένας αγώνας αντιλογίας, κατά τον οποίο μια ομάδα θα υπερασπίζεται τη σωτήρια αξία της τιμωρίας και κάποια άλλη την αντίθετη άποψη. Θα ήταν καλύτερο όσοι συμμετέχουν στις ομάδες αυτές να εκφράσουν την πραγματική τους άποψη για το θέμα.

Μια άλλη εκδοχή θα ήταν να δοθεί έμφαση στην έννοια του «τέλους» αναδεικνύοντας την αριστοτελική λογική της έννοιας, αλλά και γενικότερα τη σημασία του σκοπού και της τελεολογίας διαχρονικά.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Είναι προφανές ότι το προφίλ και το δυναμικό της τάξης με την οποία θα εφαρμοστεί το παρόν σενάριο θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο και στον τρόπο εφαρμογής. Το βάρος μπορεί να δοθεί σε διαφορετικές παραμέτρους ανάλογα με την περίπτωση. Αν οι μαθητές δεν είναι ιδιαίτερα εξοικειωμένοι να προσεγγίζουν κριτικά τα ζητήματα θα μπορούσε το σενάριο να περιοριστεί σε περισσότερες γνωστικές διαστάσεις ή ο διδάσκων να το κάνει πιο καθοδηγητικό. Θα μπορούσε προς αυτήν την κατεύθυνση να προηγηθεί, όπου αυτό απαιτείται, μια κριτική πλοήγηση στο διαδίκτυο από τον ίδιο τον διδάσκοντα, ώστε να προτείνει στις ομάδες των μαθητών συγκεκριμένες ιστοσελίδες. Αν προκύψει πρόβλημα με τη διαχείριση του ιστολογίου και του περιβάλλοντος του [«ψηφιακού τοίχου»](#) από τους μαθητές προτείνεται να υπάρξει συνεννόηση με τον καθηγητή Πληροφορικής ή με κάποιον άλλον γνώστη της χρήσης τους, αν ο διδάσκων δεν είναι σε θέση να βοηθήσει ο ίδιος.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Cope, B. & M. Kalantzis (eds). 2000. *Multiliteracies. Literacy Learning and the Design of Social Futures*. London: Routledge.

Herbert, M. 1998. «Ζητήματα που ανησυχούν τους γονείς: Οι τιμωρίες». *Ψυχολογικά Προβλήματα παιδικής ηλικίας β'*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα. 279-287.

Kalantzis, M. & B. Cope. 2008. *Νέα Μάθηση. Μετασχηματιστικοί Σχεδιασμοί για την Παιδαγωγική και την Αξιολόγηση*.

<http://neamathisi.com/learning-by-design/> [11/07/2014]

Καργάκος, Σ. 1985. *Η έννοια της ποινής: Σωφρονισμός - παραδειγματισμός - θανατική «ποινή»*.

[προσωπική ιστοσελίδα του Σ. Καργάκου](#) [11/07/2014]

Kress, G. & T. Van Leeuwen. 2001 *Multimodal Discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication*. London. Arnold.

Spradlin, J. E. 2002. "Punishment: A primary process?" *Journal of Applied Behaviour Analysis* 12. 285-303.

Φουκώ, Μ. 1989. *Επιτήρηση και Τιμωρία: Η γέννηση της φυλακής*. Αθήνα: Εκδόσεις Ράππα.